

ראש השנה ט. (שורה 4) עד ט: (4 שורות מלמטה)

ביאורים

מה הטעם לחיוב האכילה בערב יום-כיפור? רש"י (יומא פא:): כדי להקל על הצום. פרישה (תר"ד): כדי להבליט שב-י' בתשרי יש חובת תענית. שפת-אמת: כדי שיהיה שמח וטוב לב ומיושב בדעתו ואז יתפייס עם חבריו קודם יו"כ. שערי תשובה (ה.ה.): כי כך מראה ששמח שהגיע זמן כפרתו.

מדוע האוכל בתשיעי מעלה עליו הכתוב כאילו התענה? תורה תמימה (בראשית ז,ז): כי עינוי הבא לאחר אכילה ושתייה מרובה מעינוי רגיל. הסבר נוסף: התיקון האמיתי של העולם מתבצע מתוך העולם ולא מחוצה לו. ביוה"כ אנו מתנתקים מהעולם וכך מתנקים ומזדככים, אבל התיקון של ט' בתשרי מגיע מתוך העולם. (זהו תפקיד הוידוי של תפילת מנחה בערב יו"כ: וידוי הנעשה מתוך אכילה ושתייה)

המקור לחיוב הוספה מחול על הקודש?

ר' עקיבא:

"בחר'י וקציר תשבות". פס' זה מדבר על ערב ומוצאי שביעית (על שביעית עצמה כבר יש פס').

ר' ישמעאל:

"ואנ'תם את נפשותיכם בתשעה לחודש בצרב מצרב צד צרב תשבתו שבתכם".

מקור סוגי התוספות השונים:

"בתשעה לחודש בצרב" - ערב יו"כ.

"צד צרב" - מוצאי יום-כיפור.

"תשבתו" - שבתות.

"שבתכם" - ימים טובים.

תגובת ר' ישמעאל:

מכאן לומדים שקציר העומר (שהוא מצוה) מותר בשבת.

(כשם שהחריש האסור הוא חריש רשות, כך גם הקציר האסור הוא קציר רשות)

תגובת ר' עקיבא:

מכאן לומדים שהאוכל ושותה בתשיעי מעלה עליו הכתוב כאילו התענה תשיעי ועשירי.

מה לומדים מהמילה 'ובל'?

ר' יהודה ור' יוסי: ששני הדינים הנוספים לא מעכבים.

חכמים: שיובל נוהג בחו"ל (כאשר יובל נוהג בארץ).

"יוסף ה'א" - מה מעכב את חלות היובל?

ר' יהודה: שילוח עבדים.

ר' יוסי: תקיעת שופר.

חכמים: שילוח עבדים, תקיעת שופר, שמיטת קרקעות.

"ה'א" - מוסב על שילוח עבדים (זהו הדין שמופיע לפניו).

"ה'א" - מוסב על תקיעת שופר (זהו הדין שהכי הגיוני למעט).

"ה'א" - מוסב על תקיעת שופר, שילוח עבדים ושמיטת קרקעות (שלושת הדינים הללו מופיעים לפני המילה היא)

מדוע הכי הגיוני למעט תקיעת שופר?
1. לפעמים אין עבד עברי.
2. תקיעת שופר מסורה לב"ד ולכן ודאי שתעשה.

ציטוט מהמשנה

א' בתשרי ראש-השנה:

לנטיעה (למנין שנות ערלה).

המקור:

ג"ש בין הפסוק שעוסק בערלה ("וּבַיּוֹם הַהוּא יִשְׂרָאֵל יִשְׂרָאֵל") לפסוק שעוסק בתשרי ("וּבַיּוֹם הַהוּא יִשְׂרָאֵל יִשְׂרָאֵל").

לא לומדים גזירה שוה מהפסוק שעוסק בניסן, כי שם מופיעה בנוסף גם המילה 'חודשים'.